

UM
RUM
E
EINZIA
UM



DIVITIARUM
EVANGELICARUM

Disquisitio Vicefima Prima

PRÆSIDE

CHRISTIANO GUEINZIO

Gymnafii Hallenfis

Rectore

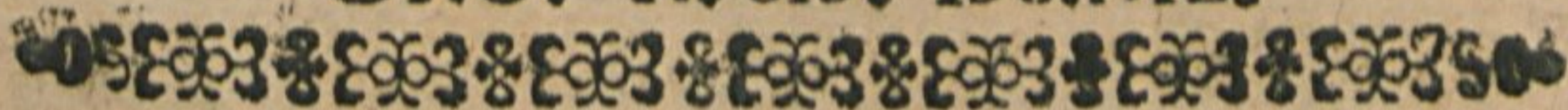
Respondente

JOHANNE GEORGIO MYLIO

Plavienfis Varifco

Dominicâ Judicâ

M.O. R. cl. Idc. IIII.



HALLIS SAXONUM

Prelo Hæredum Melchioris Oel-

schlegelij

DIVITIALIUM
EVANGELICARUM

Disputatio

PRÆSIDII

CHRISTIANO GUENZIO

Gymnasii Hallensis

Rectore

Respondens

JOHANNI GEORGIO MYLIO

Præsidi Vindob.

Dominicae Judicis

M. D. C. C. L. X. V.

PROBATIONE

HALLIS SAXONUM

Prælo Hartmanni Meißneri Oel.

1715

2



ANALYSIS
EVANGELII

Dominica Judica

Joh. 8. à v. 46. usq. ad finem.

PRÆFATIO.



*TV. & N. Testamenti est as-
sertio, quod Christus seu Messias
lapis sit offensionis & petra scan-
dali, Esaiæ 8, 14. Luc. 2, 34.
Rom. 9, 32. Complementum il-
lustre est tota vita Christi. Preprimis verò
continet presens Evangelium, dum Judæis,
quibus debebat esse lapis angularis & saluta-
ris, legitur scandalum & petra offensionis.*

THESIS I.

*Siquidem in eo est acris cujusdam concer-
stationis Christi cum Pharisæis in tem-
plo Hierosolymitano narratio. In qua ha-
betur quoad humanitatem Christi vita:*

M m

circa

circa quam notanda ejus sanctitas & justitia, v. 46. In quo figuratè ab effectu tum provocat ad innocentiam, & est negata redargutio: Quis ex vobis arguet me de peccato? Quia enim Dei filios seipsos nominabant, inquit: si Dei estis filij, utiq; peccantem deberetis odio habere, ait Theophylactus in Johannem. Si igitur & me, quem odio habetis, potestis arguere peccati, manifestum quod me justo odio prosequamini. Quod si verò nemo potest me arguere: manifestum quod propter veritatē me exosum habeatis. Loquitur enim de doctrina & ministerio suo: videlicet quod nō sit pseudopropheta vel impostor. Ut non dedignetur ex ratione ostendere, addit Gregorius, se peccatorem non esse, qui ex virtute divinitatis poterat peccatores justificare. Et solent aliquando docentium verba, quantumvis vera & recta, ab audientibus contemni ob improbam illorum vitam, à verbis longè discordantem. Cum enim verba vite dissonant ob vitae doctoris impuritatem, verba quoq; contemptui habentur. Unde inquit Christus, nihil in me quod reprehensionem mereatur, aut peccati notam habeat, deprehendetis, ait Cyrillus l. 6. in Joh. c. 7. Ut discamus oportere irreprehensibilem esse eum, qui praest. Non, quod sine
 pec-

peccato quis penitus esse possit in hac vita, sed quod ea, quæ arguit in discipulis, oporteat summopere vitare magistrum, habet Bernhardus sermon. de tribus ordinibus Ecclesiæ. Quoniam enim pacto aliis sanctitatem impertis, ait Isidorus l. 2. Epist. 56. profanus ipse ac nefarius?

2. Tum improbat ipsorum impudentiam ab incredulitate, ubi antecedens: Si veritatem dico. Thema enim erat: Vos Judæi debetis mihi credere, argumento sumpto ab effectu, quia veritatem vobis dico. At qui sic ille à vita ad doctrinam provocat, quid enim eum non redarguere sive convincere poterant, (hoc enim est ἐλέγχειν.) Veritatem utiq; dixit, quando dixit. Unde particula si, quod monet Cyrillus dicto loco, non exprimit conditionem, aut aliquam ejus, quod ponitur, cum hesitatione suspensionem, & positam quadam hypothese enunciationem, sed assertionem potius indicat, & ejus, cui adjacet, certam affirmationem. Ut discamus vel maxime veritatem esse dicendam, quia nullus suavior animo cibus, habet Lanctantius l. 1. de falsa religione c. 1. quàm cognitio veritatis.

3. Consequens: "Quare non creditis mihi? Habet autem interrogatio hac vim increpationis & indignationis: quasi diceret quemcunq; nemo ullius peccati convincere potest, ei vera annuncianti non credi indignissimum est. Me nemo ullius peccati convincere potest. Ergo indignissimum est & impudentissimum mihi non credere, cum nullas resistendi causas habeatis. Ut discamus pervicaciam Judæorum & peccati causam.

4. Et Judæorum improbitas & malitia v. 47. In quo ratiocinatio, cujus propositio continens causam: Qui ex Deo est, h. e. qui Spiritu Dei se regipatitur, & cura anima sua afficitur. Alias, si rerum naturam intendimus, omnia ex Deo sunt; si verò Spiritualem generationem, qua filij Dei gignuntur & ex Deo nascuntur, ij soli ex Deo esse noscuntur, qui fidem habent in eum & rectè credunt.

5. Et effectum: Verbum Dei audit. Non tantum auribus corporis, sed & mentis, affectu & executione operis, ait Cyrillus super hunc locum. Audiendum est ergo verbum Dei & meditandum die ac nocte. Ps. 1, 2. In corde hono conservandum Luc. 8, 15. Non enim pertinet ad te, Domine, inquit Cyprianus

nus

nus in sermone de baptismo, nec de tuis est, qui te non diligit, nec diligit te qui scienter offendit, dilectioni tuae detrahit, qui terminos à te positos transiit & Evangelij tui decreta contemnit.

6. Conclusio: Propterea vos non auditis. Ita enim concludit: Quicumq; est ex Deo, verba Dei audit. Vos ex Deo non estis. E. vos non auditis verba Dei. Est enim Syllogismus infinitus ut minor non sit negativa, cum particula negans transumpta sit ex maiore subintellecta, ac si talis esset: Quicumq; non est ex Deo, verba Dei non audit: Et minor talis: Judaei sunt ex iis, qui non sunt ex Deo, exponibilis. Et quamvis sint qui in secunda figura arbitrentur Christum concludere, tamen particula illativa, propterea, non potest apponi minori, quemadmodum particula, quia, non conclusioni. Rectius itaq; statuitur syllogismus infinitus in prima figura. Non enim vult ostendere quod non sint ex Deo, sed concludere, quod non audiant verba Dei, & ita nec credant. Audiverunt quidem Judaei aure exteriori verba Domini; sed ea neq; mentis penitralibus infixerunt, neq; opere exercere contenderunt. Hi verò verba Dei non audiunt, qui haec exercere in opere contemnunt, habet Gregorius

hom. 18. super Evangelium. Sic ergo particula causalis *Atq̄* t̄sto non est index rei, sed consecutionis Logica.

7. Et ratio: Quia ex Deo non estis: Nempe per culpam & vitium, non per creaturam. Imitando enim Diabolum, filij Diaboli facti, habet Augustinus tract. 42. in Joh. & Cyrillus lib. 7. in Joh. c. 10.

8. Et quoad divinitatem, ubi disputatio de doctrina, & notanda est Judæorum calumnia v. 48. In quo tum causa, efficiens: Responderunt Judæi & dixerunt. Illi enim refutantur, cum antea essent gloriati de Abrahami prosapia: hanc quia disputationem hucusq̄, Christus continuavit, quamq̄, ausi sunt & conati refellere Judæi, ubi libera objurgatione in Christum acervatim per convicia irruunt. Ut discamus semper contrariari malitiam veritati.

9. Forma in genere: Nonné benedicimus nos? *Atq̄* ita humilitati Christi opponunt suarum personarum autoritatem & sublimitatem. Nos dicimus, inquirunt, ut sacerdotes, pontifices, Aaronis vicarij, scribe, Prophetas ad unguem tenentes in Mosis cathedra sedentes: Et se benedicere jactitant cum maledicere presumant.

10. In specie, quoad personam:
 Quod Samaritanus es tu. Ita non tantum
 patria, siquidem ex Galilea oriundum puta-
 bant, Job. 7, 41. & 52. quae erat vicina regioni
 Samaritanorum, sed etiam religio ipsius Chri-
 sto exprobrata, & ceu levis, accusabatur: Sama-
 ritani enim erant Ethnici & Assyrii à Salma-
 nasere rege Assyriorum missi in Samariam in
 locum abductorum Iudeorum in captivitatem
 Babylonicam, ut ipsorum civitatem inhabita-
 rent, qui licet à sacerdotibus informarētur, ta-
 men retinebant multas idololatrias. Unde nec
 cibum cum ipsis capere Iudaei volebant, Job.
 4, 9. Ideoq; Samaritanum eum vocant, tan-
 quam abjectum & despicabilem, quasi legis
 transgressorem, invisum ipsis & odiosum, uti
 monet Cyrillus: Et notat Josephus lib. 9.
 c. 14. de antiquit. Judaicis. Quidam putant
 propterea hoc dixisse Iudeos, quia cum ipsis
 conversatus, Job. 4, 40. Quidam quia aliquo-
 ties Samaritanos laudarat, Luc. 10, 37. & 17, 18.
 Ut discamus calumniatores saepe cum non pos-
 sunt aliud. sugillare patriam; sic Moses in toto
 orbe terrarum inter gentes Necromanticus ha-
 bitus est. Elias conturbator Israelis 1. Reg. 18, 18.
 Iohannes Baptista demoniacus Matth. 11, 18.
 Christiani dicti sunt Galilaei, ut habet Theo-
 doretus

doretus l. 3. c. 8 *asinarij, venesici, pessimi*, Tertullianus in Apologetico c. 2. & 16.

11. Quoad doctrinam: Et dæmonium habes. Hoc est, in spiritu Satanae ad fallendum es progressus, carens vocatione legitima ac divinâ. Atq; ita Iudæi defensionem Christi invertere ac accusationem in ipsum retorquere conantur. Ut discamus ingenium calumniatorum plerumq; uti, licet sapissimè falso, jure retorsionis.

12. Et Christi innocentia, quæ probatur, argumentis tum absolutis à causa finali, quæ est Dei gloria v. 49. In quo iterum subjectum cum sit disputatio: respondit Iesus. Ut ostenderet, qua discretionè convicia sint avertenda: ut, qua in Deum pertinent, majorem in modum defendamus, & non ad omnes calumnias taceamus, habet Chrylost. hom. 5. in c. 4. Matthæi.

13. Prædicatum, partim negativè summam, uti litem contestari solemus: Ego dæmonium non habeo. Vbi prius convicium de Samaritanismo silentio involvit, tanquam personale, quia 1. responsione erat indignum; quia 2. spiritualis Samaritanus Luc. 10. 33. Atq; ita non probrosum, sed gloriosum, magisq; pertinebat ad officij majestatem amplifi-

can-

candam, quàm notam aliquam eidem inuend-
dam: Et ita maledictum maledicto non red-
didit, convicium convicio non refutavit: no-
verat enim se esse nostrum custodem, uti habet
August. tr. 43. in Joh. Quia sic, quod respon-
dit, refutavit, quod tacuit, confirmavit. Ne-
gavit se habere demonium, qui se noverat da-
moniorum exclusorem, non se negavit infirmi-
custodem, ait idem de Verbo Domi. sermo-
ne 37. *Ve discamus contumelias ferre, & in
propriis iniuriis patientes esse, uti habet Chry-
sostomus hom. 5. in cap. 4. Matth. Nihil
enim potest esse fortius, nihil egregius, quàm
audire noxia & non respondere contraria, ait
Cassiodorus in Ps. 37, 15. Convicia verò ad
doctrina confessionem facientia illa sunt di-
luenda. Interim modeste ac nervose. Quippe
suscipientis, inquit Gregorius, injuriam, Deus
non irascitur: non contumeliosa verba respon-
det. Qui si iisdem ista dicentibus respondere
voluisset: demonium vos habetis: verum pro-
fecto diceret, quia nisi impleti demonio essent,
talia verba de Deo loqui non potuissent.*

14. Et affirmativè à disparatis: Sed
honoro Patrem meum. Quasi diceret mea
doctrina directa est ad Dei gloriam & hono-
rem. Ergo demonium non habeo. Posito enim

uno, remouetur alterum. Et quos agitat diabolus, illi referunt actiones suas ad suam, non Dei gloriam ex illo Ps. 115, 1. Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Dum autem dicit se honorare Patrem, non negat se esse Deum: honorat enim Patrem, non quoad essentiam, sed quoad officij obedientiam.

15. Et ab effectu accidentali consequente: Et vos inhonorastis me. Qui tamen sum legatus aeterni Patris, qui sum Dei filius.

16. Et à diverso, quod est propriij honoris despicientia v. 50. In quo per remotionem: Ego autem non quero gloriam meam. Atq; ita probat se non habere dominium, quia qui gloriae sunt cupidi, & popularem auram aucupari contendunt, illi grauius offendi solent cum inproperiis incessantur: ego vero, qui propriam gloriam non quero, inquit Cyrillus, vestras inhonoraciones minimè curo. Ut discamus gloriam & jaectantiam propriam vitare. Ne simus ridiculi nostrarum laudum tibicines, stulticia improvidi proditores.

17. Et per affectionem: est qui querit & iudicat. Ita vere ostendit se omninò provocare, non ad propriam gloriam, sed ad
Patris

Patris, qui & querit & iudicat; quin & contemptum filij graviter vindicat. Loquitur autem non de iudicio secundum afflictionem sive retributionem aut damnationem; sed de iudicio secundum discretionem, quo Pater gloriam filij discernit à cuiusvis etiam creatura gloria, ait August. tr. 43. in Joh. *Ut discamus Deo committere vindictam.*

18. Respectivè seu comparatè, ubi verbi divini seu custoditi est efficacia v. 51. In quo tum obtestatio: Amen, amen, dico vobis. *O misericordiam, exclamat Theophylactus, illi quidem injuriâ afficiunt, iste autem questionem de gloria sua defensionem patri permittens, ad admonitionem & doctrinam revertitur benefaciens his, qui injuria prosequuntur. Et voculam istam ingeminat, uti saepe quidem usurpatur, sed apud Joh. solum ingeminari legitur, quo profundius nobis iucundissima imprimatur tanquam affirmationis indubiae signaculum.*

19. Et declaratio, cujus antecedens: Si quis sermonem meum servaverit. *Id est crediderit. Vbi non tantum fides intelligenda, sed & vita puritas, hoc enim est sermonem servare, habet Chrysostronus, quia tunc quis vere tenet verbum Domini, quando & puram*

ram

ram habet vitam, ait Theophyl. *Ut discamus servare sermonem Christi.*

20. Consequens: Mortem non videbit in æternum. *Ac si ita concluderet: mea doctrina omnibus servantibus vitam æternam affert. Ergo non est ex demonio: quia demonis est occidere Ioh. 8, 44. Mortem autem intelligit anima perpetuam, que sola vera est mors & magnoperè formidanda: est enim separatio interminata à fonte vite, perennis & ne unquam finiat, semper recrudescens, mors secunda, finis & exitus nescia, habet Cyrill. c. 9. Ut discamus verbum Dei magnificare, si velimus à morte liberari æterna. Unde doctrina vera in morte consolatur efficaciter. Quicquid ergo est, ait Cyprianus serm. 4. de morte quod exhorres in morte, omnino non exhorreas: Eius enim mortem est timere, qui ad Christum non vult ire.*

21. Quoad personam, ubi Judæorum sævitia in convicij replica v. 52. In quo conclusio: dixerunt ergo Iudæi, nunc cognovimus, quia demonium habes. Prius enim, ita interpretatur Lyra, tantum opinabamur, iam autem certi sumus. *Arripiunt, quippe Iudæi argumentum à divine doctrine effectis petitum, & ex eo objectum crimen suum*

suum confirmant, Christum demonium habere. Atqui ita perfidia qualiter excepit! ô qualiter oculos claudit livor, quantum iudicium præjudicata cordis nequitia confundit! Quod vult, non quod est, audit semper, qui decrevit errare, inquit Chrysostronus serm. 131. Non discutit itaq; Iudæus, audita explicari sibi dicta non querit: quod ipse impossibile estimat, non exigit ut ille adstruat, qui promittit: sed mox de conceptu mentis blasphemiam parturit, serit injurias, maledicta diffundit, & auctoritatem dicentis contumeliis vacuare nititur, ut & æterna posse dare mortalibus non credatur, qui sic humanis videtur subjacere. Et sicut bonis necesse est ut meliores etiam per contumeliam existant: ita semper reprobi de beneficio peiores fiunt, habet Gregorius.

22. Et ratio ab absurdo, cuius allegatio: Abraham mortuus est & Propheta. Ac si dicerent si Abraham & Propheta mortui sunt, falsa erit assertio tua, quod dicis: qui sermonem tuum servaverit, mortem in æternum non gustabit. Atqui Abraham mortuus est & Propheta. Ergo falsum, audientes verbum non mori. Verum sophistica & malitiosa verborum Christi inversio & retorsio: non enim dixerat gustabit, quod est omnium
ho-

hominum, sed videbit mortem: aliud enim est mori, aliud videre mortem. Nempe Christus loquebatur de morte spiritali, ipsi verò assumebant de morte temporalis. Mortui quidem sunt Abraham & Propheta, sed non in æternum. Ergo cum dicit, inquit Chrysologus, mortem non videbit, addit in æternum. Resurrectionem promittit, non temporaliter negat esse morituros. Moritur ergo, moritur omnis, qui nascitur de conditione mortali: sed vivit, & in æternum vivit omnis, qui renascitur de generatione vitali. Audiatur ergo fidelis ut fide revelante cognoscat, quod infidelis nescit audire: quod videre non potest qui semet incredulitatis demersit obscuro. Ut discamus solere plerumq; reprobos verba in alienum sensum malitiosè detorquere.

23. Tum est applicatio: Sed tu dicis, si quis sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in æternum. Quod tamen Christus non dixerat, sed uti dictum, dixit non videbit in æternum, ut malitiosa sit interpretatio & applicatio.

24. Et à Iudæis Christo exprobata arrogantia v. 53. In quo per interrogationem, quæ vim negationis habet partim de aliis: num tu major es patre nostro Abraham,

ham, qui mortuus est? *Quoniam Iudaei in Christo solam carnem attendebant & modo hominem ipsum putabant. Propterea cum stomacho & iracundia interrogant, habet Cyrillus lib. 6. in Ioh. c. 10. Et Prophetæ mortui sunt, quos omnino maiores opinabantur.*

25. Partim de Christo: *Quem tu teipsum facis? Quasi dicerent: non est ferenda a quo animo tua superbia, qua teipsum adeo tumide effers, habet Cyrillus.*

26. Et Christi ex sententia Judæorum jactantia v. 53. In quo ab arrogantia argumentantur per interrogationem: numquid tu major es? *Ac si ita concludere viderentur: Qui majora de se suoq; sermone pollicetur, quam veritas comprobat, iste demonstrat se habere demoniū, & majoris divinæq; gloriæ esse cupidum; sed tu talis es. Ut discamus contumeliose ipsos interrogasse: tu qui nullius momenti es, qui fabri filius, qui ex Galilæa, quem teipsum facis?*

27. Et Christi instantia, per simplicem exceptionem, tum de gloriæ affectatæ apologia v. 54. In quo ab effectu antecedens: respondit Jesus: si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. *Respondet enim ordine retrogrado ad objectum crimem ambitionis,*

tionis, diluendo illud per inficiationem, se non esse arrogantem: argumento negato: quicūq; enim seipsum honorat iste ambitionis reus peragi potest, non qui ab alio honoratur. Ut discamus propriam gloriam vitare, quia nihil stultius est, quam jactantia, nihil inanius quam arrogantia. Unde & gloria cupiditas in scripturis est interdicta Rom. 12, 16. ab eaq; nos exemplum Christi Phil. 2, 5. Petri Act. 10, 25. Pauli ad Gal. 1, 10. dehortatur. Christianæ charitati est contraria 1. Cor. 13. est ventosa, est detrimentosa in omni statu.

28. Et consequens à causâ à relato: est Pater meus glorificans me. Refert gloriam suam ad Patrem suum, quia in baptismo, transfiguratione, operibus miraculorum, Filius à patre glorificatus est, declaratus & manifestatus. Hujusmodi autem glorificatio, habet Cyrillus l. 6. in Joh. c. II. non consistit in nova gloria adiectione ad eum, qui glorificatur, sed in gloria jam habita manifestatione. Is Pater ergo & testis & vindex est gloria mea, acerrimus.

29. Et declaratione denotata: quem vos dicitis, quia Deus vester est. Ne arbitrarentur ipsum alium intelligere, qui glorificaret, sed ipsum eundem, allegat gloria sue
testem

re stem & vindicem, ut eos eò magis mendacij
argueret & refelleret.

30. Tum de Judæorum inscitia v. 55.
In quo convincit ipsos ab accidente igno-
rantia: Et quidem directè de Judæis: &
non cognovistis eum. Notum quidem erat
nomen Judæis Ps. 76, 1. imo Deus nunciavit
verbum suum Jacob, & secreta sua Israel Psal.
147, 19. & tamen Deum patrem non cogno-
verunt, quia filium eum habere non credide-
runt. Si enim patrem cognovissent, filium ejus
recepissent. Quin ij soli cognoscere Deum di-
cuntur, qui viam mandatorum perambulant,
neq; ab ea quaqua versum declinant, habet
Cyrillus.

31. De se à contrario, absolutè: Ego au-
tem novi eum. Hoc est ego doctrinam de si-
nu Patris attuli & novi decretum Trinitatis
de salute hominum factum, & novi eundem
quoad essentiam & voluntatem cum sit mihi
eum illo eadem.

32. Conditionatè negativè: Et si dixerò:
quod non scio eum, ero similis vobis men-
dax. Ac si diceret, si hæc negarem & ve-
ram notitiam Dei vel occultarem, vel iacerem,
utiq; mendax essem sicut vos, qui falso glo-
riamini de ejus cognitione. Ergo arrogantia

non ita caveatur, ut veritas relinquatur, ait Augustinus.

33. Affirmativè probat ab effectu: sed scio eum. *Non nosco tantum, sed intimè scio quod magis & majus est: siquidem Pater & Filius unum sunt, Joh. 5, 11. & pater per filium cognoscitur Matth. 11, 17.*

34. Et sermonem ejus servo. *Quo ipso docet, se habere non notitiam historicam tantum, sed practicam. Hoc est propterea scio eum, quia habeo in me ipso sermonem essentia ejus, habet Theophylact. in Joh. Etiam facio voluntatem obeundo munus meum. Ut discamus tunc quempiam scire Deum si præstet ejus voluntatem.*

35. Et per exceptionem comparatam, estque Abrahami Christum videntis lætitia v. 56. In quo ad exemplum Abrahami respondet Christus per distinctionem & inficiationem; ipsum non esse mortuum. Quoad interiora: Abraham pater vester exultavit. *Ut doceret Judæos alienos esse ab Abrahamo: siquidem de quibus ille gauderat illi tristabantur habet Theophylactus, & Chrysostomus. Atque ita negat Abrahamum sibi preferendum dum gavisus est, quando de Christo seu Messia cogitavit vel audivit.*

36. Quoad

36 Quoad exteriora à causa finali, de futuro: ut videret diem meum. Hoc est tempus illud quo in assumpta carne opus redemptionis perficeret. Ac ita se longè majorem Abrahamo ostendit, quod illi tamen velut arrogantia crimen objecerant.

37. De præterito, dum vidit & gavisus est. Non quidem oculis corporis, sed in spiritu & fide, quando cognovit Christum ex sua stirpe in carnem nasciturum, ut habet Cyrillus lib. 6. in Joh. c. 11. credens promissionibus de semine benedicto sibi factis. Unde ita concludit: si Abraham vidit diem meum & gavisus est, non est mortuus, sed vivit. Vidit verò etiã ratione originis & generis, quando Eliczer manu ad femur Abrahae posita obstrinxit se juramento corã Domino cœli. Quid vult Deus cœli ad femur Abrahae, inquit August. tr. 43. in Joh. 2. Ratione essentia & naturæ quando tres suscepit hospites Gen. 18, 3. inter quos unus fuit filius Dei, ut statuit Origenes hom. 4. in Gen. Ratione crucis & passionis in oblatione Isaac & arietis secundum Nazianzenum Oratione 2. de hæresiology secundum Irenæum lib. 4. Ita vidit Patrem diem, Filium diem, & Spiritum S. diem, & in his tribus unum diem, ait August.

de tempor. serm. 70. ô fidei vim, qua naturâ non potuit, ea fides subobscurè delineavit, ait Basilius Seleucensis orat. 20.

38. Et conclusio facta tum verbo, ubi Iudæorum pertinacia v. 57. In quo ab absurdo ex minorennitate: dixerunt ergo Iudæi ad eum quinquaginta annos nondum habes. *Negant scilicet, responsionem Christi & omittunt omnia, qua ad ipsorum informationem facere potuissent, & arripiunt unicum, quod pessimè invertunt, simulq; non precise tempus ætatis Christi denotant; prout quidam erroneè dehinc concludere voluerunt. Qui enim vel triginta annos natus est, ille nondum quinquaginta habet, licet videri possit Cyrillus l. 4. in Ioh. c. 12. Quare autem quinquaginta annorum meminerint, respondet per 50. annum ex reverentia jubileum nominasse ex quo manumissio fiebat.*

39. Et impossibilitate, per interrogacionem sarcasticam formatam: Et Abraham vidisti? *Ac si dicerent, si tempore Abraham nondum fuisti, eum etiam videre non potuisti. Abraham vixit ante annos circiter bis mille. At tu nondum 50. habes. Ergo impossibile est te Abrahamum videre potuisse. Et ita de eternitate filij Dei dicta scriptura negligentes,*

tes, humana solum annorum ætatis curriculum, in eo enumerabant. Christus dicebat de visione spiritali, quæ fit oculis fidei, hi intelligunt de visione corporali. Ut discamus hostium malitiam.

40. Et Christi affirmando perseverantia v. 58. In quo asseveratio: dixit eis Iesus: Amen, amen, dico vobis. Ubi, omnia emphatica, juramentum geminum est: ut videamus rem maximi momenti hic tractari: non tam propter Judæos obstinatos, quam propter fideles suos. Quamvis & illos benignè à carnis suæ intuitu submovere & ad divinitatem adducere voluerit, uti habet Gregorius hom. 18. in Evang.

41. Et æternitatis suæ demonstratio: Priusquam Abraham fuit, ego sum. Demonstrare quippe voluit, se omnino Abrahamo priorem fuisse: non quidem secundum humanitatem, secundum quam, quoq; $\gamma\upsilon\epsilon\omicron\delta\zeta$ dicendum fuisset, uti de Abrahamo; sed secundum divinitatem, secundum quam $\tau\omicron\ \epsilon\iota\upsilon\omicron\upsilon$ usurpat. Cum Præsens soli Deo competat, creaturis vero Præteritum & Futurum, ut monet Eusebius lib. 10. c. 11. de præparatione Evangelica. Unde, inquit August. tract. 43. in Ioh. attende verba & cognosce Mysterium. Intel-

lige fieret ad humanam naturam: tum verò ad divinam pertinere substantiam. Quod sum videtur desumptum ex Exod. 3. 14, Vt discamus Christum verum Deum, quia Deum Patrem habet, cum quo unum est. Secundo quia habet verba vita, & deniq; quia ante Abrahamum fuit. Neq; illud spèd̄ intelligendum est de presenti, sed de praterito. Unde Augustinus tract. 48. in Ioh. inquit, Iudæi intellexerunt quod Arriani non intelligunt, alias lapidare eum nolissent. Deinde illud Ego non eq; intelligendum, uti Matth. 28. 20. Nam Christus hic loquitur de sua persona, qualis erat ante incarnationem, id quod evincitur ex particula temporis antequam: illic verò loquitur qualis fuit post incarnationem respectu totius, secundum utramq; naturam, inibi de Persona, hic de Officio.

42. Tum factò, ubi Judæorum ἀποφωρία v. 59. In quo directè ipse quoad Iudæos, effectus: Tulerunt ergo lapides ut jacerent in eum. Ita Satanicis furis perciti Christum tanquam blasphemum in ipso templo obruere tentant. Atq; mentes infidelium quem intelligere non poterant obruere volebant, habet Gregorius. Qualia enim corda, talis etiam armatura, habet August. tract. 43. in

in Ioh. Est quidem lapis angularis Ps. 118, 22.
 lapis conterens statuam Nabuchodonosoris
 Dan. 2, 34. lapis quo infernalis Goliath stratus,
 1. Sam. 17, 49. Sed malè lapidatur, quamvis
 visus ipsis blasphemus; quia nondum convictus
 ex Lev. 24, 20. quia non aptus locus ex 1. Reg.
 12, 16. Sed cum rationibus Dominum vince-
 re non potuissent, nec ejus amplius obsistere ver-
 bis, ad lapides currunt, nec servato recto ordine
 judicij, habet Cyrillus lib. 6. in Joh. c. 12.
 nec habita sacri loci ratione cum iubeatur ex-
 tra castra & civitatem duci 2. Reg. 11, 15. sed
 unde se occiderent, miserabiles attulerunt, in-
 quit Chrysologus. Ut discamus furorem im-
 piorum & premia piorum, quod & testatur
 exemplum Davidis 2. Sam. 16, 6. Stephani
 Act. 7, 54. Pauli 2. Cor. 11, 25.

43. Quoad Christum, cujus nota-
 tur effectus generaliter: JESUS autem ab-
 scondit se. Nempe tanquam homo, tanquam
 in forma servi, tanquam passurus, tanquam
 moriturus, tanquam nos suo sanguine redem-
 turus: non timens, sed ignoscens Deus pecca-
 torem cum fugit, parcit, habet Chrysostomus
 serm. 131. ut ostenderet, quod id fieri oporteat
 in omni persecutione, ne sua quis culpa incidisse
 videatur, ait Lactantius lib. 4, de vera sa-

piencia c. 18. *Imitatione ergo Dei gloriosius est injuram tacendo fugere, quam respondendo superare, habet Gregorius.*

44. Et exivit è templo; *Mirum valde est, inquit Gregorius, cur persecutores suos Dominus abscondendo se declinaverit, qui si divinitatem exercere valuisset tacito nutu mentis in suis ictibus eos ligaret, aut in pœna subita mortis obrueret, sed qui pati venerat exercere Judicium nolebat. Ut magis commendanda patientia, habet Augustinus, quam exserenda potentia.*

45. Tum modus; transiens per medium eorum. *Nempe erat humanitatis sese abscondere, sed divinitatis transire, potissimum cum eum circumdedissent. Neq; enim abscondit se in angulo templi quasi timens aut in domunculam fugiens, ait Cyrillus lib. 6. c. 12. sed cœlica potestate insidiantibus invisibilem se constituens, quemadmodum cum Judæi eum de supercilio montis precipitare voluissent, ipse transiens per medium illorum ibat, Luc. 4, 30. Ita mirabiliter suos quoq; abscondit, Eliseum 2. Reg. 16, 18. Jeremiam c. 36, 19. Et sic prateriit, hoc est, simpliciter absq; ullo labore, ut interpretatur Theophylactus. Ut discamus fugere esse licitum in per-*
secn-

secutione particulari, simulq; observemus majestatis specimen illustre. Decebat enim ipsum, scribit Epiphanius hæres. 42. contra Marcionitas lib. 1. qui Deus erat & corpus suum in spirituale transmutabat, ostendere quidem corpus verum, disparere autem quando volebat, quia omnia ipsi possibile sunt. Quod si igitur Christus in statu humanitatis per medium inimicorum transire potest, etiam in statu majestatis corpore suo glorificato modo invisibili in medio nostrum versari poterit.

N O T Æ.

I.

Quis ex vobis arguet me de peccato] Considera Christum provocasse ad innocentiam suam, Ut discas cum diceris à Christo Christianus, te immunem prestare à peccatis similiter.

II.

Dicunt Judæi Samaritanus es & demonium habes] Considera patientiam Christi nihil respondentis de nomine Samaritani, quia tangebant contumeliam personæ, sed de demonio, quia respiciebat gloriam Dei, Ut discas non tã

Nã s - gloriam

gloriam propriam vindicare, quàm Dei gloriam.

III.

SI quis sermonem meum } Consi-
dera verbi efficaciam: Ut discas ver-
bum Dei, si aequè mori non optas, in eter-
num servare.



CASUS.

An ad calumnias responden-
dum extra iudicium?

Negativa videtur verior: quia 1. Chri-
stus, ubi vocatur Samaritanus, nihil
excipit. Insignis autem erat calumnia, Cy-
rill. 1. 6. in Joh. c. 8. quum ipse Galileus.

2. Scriptura negat maledicenti re-
spondendum esse: Et non esse convician-
dum, sed benedicendum Matth. 5, 44.

3. Jura volunt, ex C. si quis impe-
ratori maledixerit, dum inquit si quis
modestiae nescius & pudoris ignarus impro-
bo petulantiq; maledicto nomina impatoris
lacefferit, ac temulantia turbulentus, ob-
trectator temporum fuerit, eum poena no-
lumus

lumen subjugari, neq; durum aliquid, nec asperum volumus sustinere: quoniam si ex levitate processerit contemnendum est; si ab injuria, remittendum, si ab insania miserescendum.

4. Non debet se quisquam purgare relatione criminum, sed innocentia l. si quis reus factus c. ff. de publicis judiciis. Clarus in §. Injurix quero etiam, Instit. de Injur.

Contra 1. hic v. 44. dicit ad Judæos Christus quū dixissent ipsum habere demonium; vos ex patre Diabolo estis, non ego.

2. Responde stulto, ne videatur sapiens, Proverb. 26, 5. Ad calumnias conticescere non oportet, non ut contradicendo nos ipsos defendamus, sed ne mendacio progressum permittamus circumventos damno affici patiamur, habet Basilius orat. de Invid. & odio. Aristot. 2. Rhet. 2. inquit. Referentes injuriam non efficiunt injuria, sed vendicant injuriam. Soto de J. & J. lib. 1. q. 9. art. 3.

3. Nihil delinquit, qui id agit non ut alteri, sed ne sibi sit nocitum, arg. 1. 2. §. 9.

§. 9. ff. aqua & aquæ pl. arcend. & arg. l. 25. ff. de procurat. *Nec crimen aliquod pertimescit cum sibi ultionis suæ arbitrium se sit esse concessum* l. 5. C. de metat. & Epidemet. Menochius cons. 42. n. 20. lib. 2. observ. 100. Et i. ff. quod quis in alium statuit.

Ad argumenta 1. Christi exemplum est heroicum, & negat privatam vindictam, simulq; innuit, quum Samaritanus significet custodem, ipsum fassum se esse custodem, ut August. tract. 43. in Joh. unde quod tacuit, confirmavit.

Ad 2. Non maledicendum animo conviciandi, sed benedicendum animo emendandi. Et uti dicta odium erga inimicos prohibentia non tollunt publicam vindictam; ita quæ svadent patientiam, non prohibent famam defendere. Et uti in omni casu tenemur remittere rancorem animi c. ult. dist. 5. de poenitent. quia nō est licitum aliquem odio habere, c. cum in leg. q. 4. 23. tamen non tenemur remittere actionem injuriarum, seu coercitionem aut disciplinam contra injuriantem.

3. Quod

3. *Quod concernit legem Codicis loquitur illa de levitate & insania, ita tamen quo integris omnibus ad scientiam imperatoris referatur, ut ex personis hominum dicta pensentur & utrum pratermitti, an exquiri debeat, censeatur. Maledicere enim magistratui severissimè prohibitum, Exodi 22, 28. Act. 23, 5. Bocerus c. 3. n. 5. ad l. Majestatis.*

Ad 4. Hic agitur de mutua accusatione, ubi reus non potest accusare adversarium nisi prius sese excusaverit, ob hanc rationem, quod non relatione criminum; sed innocentia vera purgetur, quod hic locum non habet, si quis malitiosè verbis ab alio provocatus se purgare voluit l. 25. §. sed si ff. de procuratoribus. Agit enim, non ut alteri, sed ne sibi sit nocitum.

An retorsio verbalis licita?

V Idetur plerisque, 1. quia Christus hic v. 48. & 49. Judæis dixit: ego demonium non habeo, vos ex patre diabolo estis.

2. Quia

2. Quia Jeremias c. 37, 14. qui ubi proditionis accusatur, dixit: non est verum: non fugio ad Chaldaeos.

3. L. 3. ff. de J. & J. ubi dicitur quod vim & injuriam repellere liceat, ubi quod de vi ad corpus, quod de injuria ad honorem referendum Harprech ad tit. instit. de injur. §. hæc actio 12. n. 19. & l. 14. §. si liberis 6. ff. bonis libertorum: ubi dicitur ignoscendum esse ei, qui crimina objecta in conviciatorem retorsit cum provocatus se ulcisci voluerit. l. 26. ff. de procuratoribus, ubi Ulpianus ait, si adversarius vel ipse procurator dicat, dominum mentiri apud prætorem finiri oportere, nisi forte purgare magis convitium, quam procuracionem exsequi maluit, cæterum pudorem suum purgans, ferendus est.

4. Vita & fama pari passu ambulant l. 9 ff. manu. vind. l. 8. §. ff. quod metus causa per vulgata.

Sed contra 1. omnis privata vindicta prohibita Lev. 19, 18. Deut. 33, 35. Ps. 94, 1. Nah. 1, 8. Rom. 12, 19. Hebr. 10, 30.
qui

qui cum conviciis afficeretur, non recessit,
 cum ἀνιδροπέι 1. Pet. 2, 21. At retorsio est
 privata vindicta Bocer⁹ Class. 6. disp. 1.
 th. 3. in tit. de famos. c. 3. n. 47. n. 51.

2. Nemo in propria causa sibi jus di-
 cere debet. Atqui hoc facit, qui retor-
 quet injuriam.

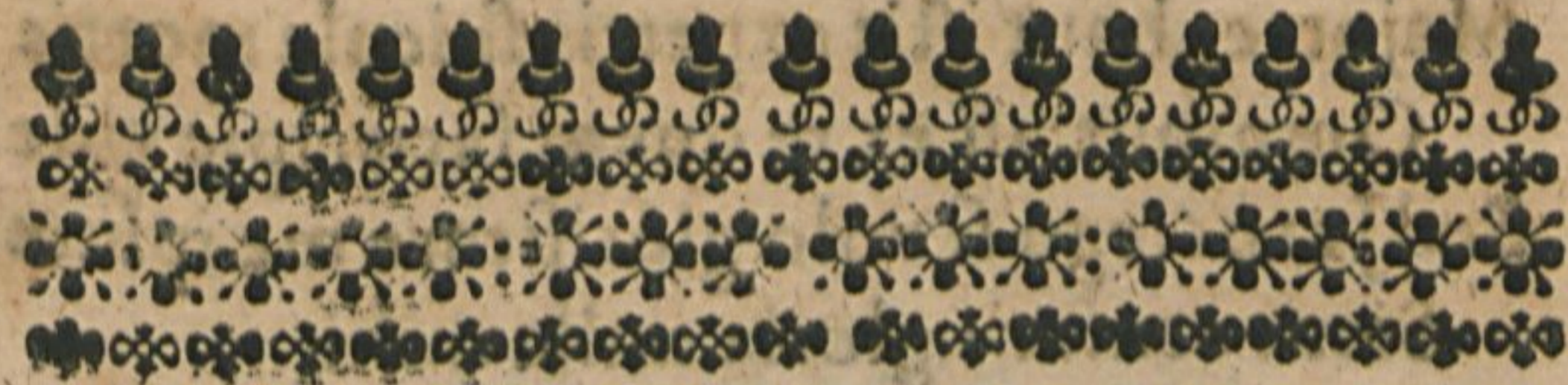
3. Quia contra mansuetudinem,
 patientiam, modestiam. Plato inquit l. 11.
 de LL. Injuriam affectus non debet verbis
 afficientem offendere, sed modestè se ex-
 sare, & se à vitio purgare. Renneiman-
 nus de jure Retor. parte 2. Quod ar-
 gumenta contraria attinet

1. Non retorta sunt verba, sed con-
 tradicit & se defendit, nullius recrimina-
 tionis facta mentione: At de substantia re-
 torsionis est, ut fiat verbis contra presentem
 ore, contra absentem charta dicendo & scri-
 bendo: tu mentiris. Berlich. concl. 64.
 n. 8. Est ergo querela de injuria, dum sub-
 jicit, vos inhonoratis me, & revocatio in-
 juria facta ad animum ex l. 11. §. 1. ff. in-
 juri. Quod enim ex v. 44. afferitur, vos ex
 patre diabolo estis, huc referri non potest,
 cum

cum sit ante illatam injuriam prolatum, quo refutat Salvator Judaeorum jactantiam, ac si essent semen Abrahæ: vos ex patre Diabolo estis, inquit, non ex Abrahamo quoad fidem & opera.

Ad 2. Jeremias tantum dicit: falsum est. At consentiens est omnium retorsionis Dd. opinio quod dicendo falsum est, nulla sit injuria & per consequens nec retorsio. Harprecht. §. injuriam autem l. injur. n. 70. Berlich. part. 5. con. 59. Th. 65. Schrad. in repet. ad l. admonendi de jure jur. n. 17. Tuscus, verbo mentiris concl. 204. n. 12. Sic Nerva inquit: convitium non fuit quando, quod ipse responderat, falsum esse scribit. l. si rem 29. ff. de evict. Ideoq; hoc non egit Jeremias, ut in ipsum præfectura magistrum retorqueret, ac si ipse, quod retorsionis proprium, transfugij reus esset, sed ut sese à criminis hujus suspicione liberaret. Reliqua vide apud Rennemannum in de Jure Retorsionis. Si tamen emendandi animo sit, non est injuria. Arist. 4. Eth.

c. 11. 2. Rhetor c. 2. Finckeltaus observ. 57.



Quisquis convicium Christo, ceu scul-
pere torno

Conetur *miliu*, dicit, is usq; facit. (pers
Integer at sanctusq; quod is culpabilis ex-
Labis, ut adversum provocet omne genus.

Arguat, expolco, q; me peccaminis, inquit.

Et si vera fero, creditis ane mihi?

Audit verba Dei quisquis nã natus ab illo:

Vos non auditis. Estis an ergo DEI?

At responderunt Judæi: vera profamur

Quod Samaritanus, Dæmona quodque
foves.

Christus: Dæmonium mihi nullum: semper
honoro

Patrem, vos facitis probra scelesta mihi.

Testor: quisque meum verbum servabit, in
ævum

Mortem nequaquam sentiet ipse suam.

At Judæus ait contra: cognoscimus annon?

Dæmona q; foveas, talia quando refers?

Mortuus est Abraham, sancti reliquiq; Pro-
pheta,

Tu dicis nullum posse videre necem:

Majores

02 A 572
(1/2)

ULB Halle 3
003 808 483



VΦ 17

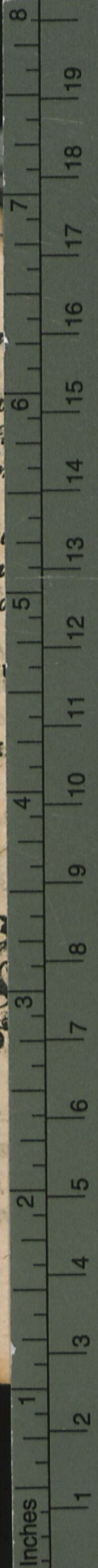


EVANG.

CHRIST.

HALLS

Q2 C

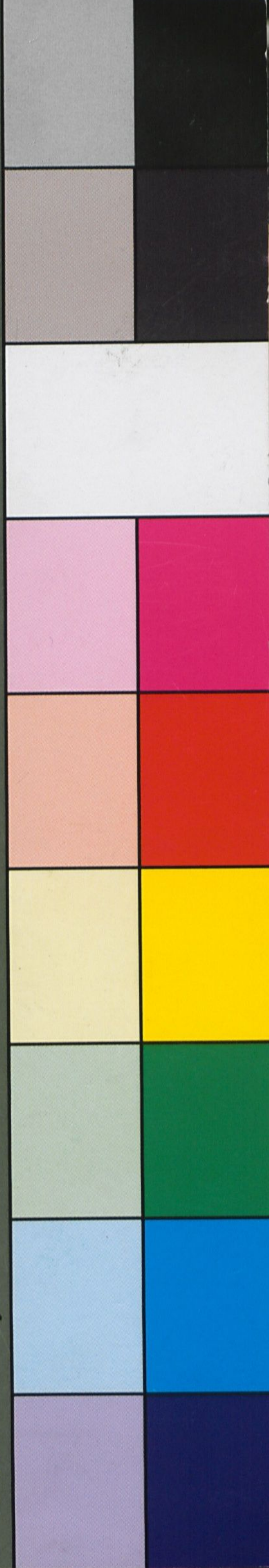


Inches
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black



ITIAM
ELICARUM

Vicesima Prima

RÆSIDE

NO GUEINZIO

nasii Hallensis

Rectore

pondente

GEORGIO MYLIO

ensi Varisco

ica Judica

R. cl. l. c. III.



S SAXONUM

um Melchioris Oel-

chlegelij